

lerin ise on müslümana okuma yazma öğretilerini şartıyla serbest bırakılmaları kararlaştırıldı. Taksim sırasında ihtilâfa düşülmemesi için bütün ganimetler bir araya toplanarak savaşa katılanlar arasında eşit şekilde bölüştürüldü. Hz. Peygamber, Zeyd b. Hârise ile Abdullah b. Revâha'yı zaferi haber vermek üzere Medine'ye gönderdi, kendisi de ramazan sonu veya şevval başında orduyuyla birlikte Medine'ye döndü. Savaşı kaybettiklerini büyük bir üzüntüyle haber alan Mekkeliler Ebû Cehil'in yerine başkanlığa getirdikleri Ebû Süfyan ile birlikte müslümanlardan intikam almak için yemin ettiler.

Hz. Peygamber'in askerî dehasını, strateji ve taktik kabiliyetini gösteren Bedir Gazvesi, İslâm cemaatinin başta Medine olmak üzere bütün Arap yarımadasında büyük bir itibar kazanmasını sağlamış, böylece Hz. Peygamber İslâmiyet'i tebliğ için daha geniş imkânlarla sahip olmuştur. Ehl-i Bedir ise günahlarının Allah tarafından bağışlandığı müjdesiyle bahtiyar olmuşlardır (bk. Buhârî, "Meğâzî", 9, 46; Müslim, "Fezâ'îlü's-şahâbe", 161).

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Meğâzî", 2-17, 46; Müslim, "Fezâ'îlü's-şahâbe", 161; Vâkıdî, *el-Meğâzî*, I, 19-172; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 11-27; İbn Hişâm, *es-Sire*, I, 606-715; II, 3-43; Belâzûrî, *Ensâb*, I, 288-308; Ya'kûbî, *Târîh*, II, 45-46; Taberî, *Târîh* (de Goeje), I, 1284-1359; a.mlf., *Tefsîr* (Bulak), IX, 114-163; X, 3-41; Beyhakî, *Delâ'îlü'n-nübüve* (nşr. Abdülmu'tî Kal'acı), Beyrut 1405/1985, III, 25-254; Bekrî, *Mu'cem*, I, 231; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, I, 357-358; a.mlf., *el-Müşterik*, s. 39; İbn Ebû'l-Hadîd, *Şerhu Nehci'l-belâğa* (nşr. Muhammed Ebû'l-Fazl), Kahire 1387/1967, XIV, 84-213; L. Caetani, *İslâm Tarihi* (trc. Hüseyin Cahid), İstanbul 1924, III, 298-402; Elmalılı, *Hak Dini*, II, 1170-1173; III, 2364 vd.; M. Watt, *Mahomet à Médine*, Paris 1959, s. 17-27; a.mlf., "Badir", *El²* (Fr.), I, 892; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), II, 51-162; Muhammed Ebû'l-Fazl — Ali Muhammed el-Bicâvî, *Eyyâmü'l-'Arab fi'l-İslâm*, Kahire 1394/1974, s. 7-32; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (İstanbul 1980), I, 242-253; a.mlf., *Hz. Peygamberin Savaşları*, s. 55-95; İbrâhim el-Ayyaşî, *Ğazvetü Bedri'l-kübrâ*, Medine 1401/1981; Muhammad Ahmad Bashumail, *The Great Battle of Badr*, Lahore 1981; Muhammed Ferîd Vecdî, "es-Sîretü'l-Muhammediyye tahte çav'î'l-ilm ve'l-felsefe", *ME*, XI (1940), s. 257-262, 321-326; Muhammed Cemâleddin Mahfûz, "el-Fennü'l-harbî el-İslâmî fi ğazveti Bedri'l-kübrâ", *ed-Dâre*, IV/2, Riyad 1398/1978, s. 134-165; a.mlf., "Ğazvetü Bedri'l-kübrâ", *ME*, LVI/9-10 (1984), s. 1423-1429, 1686-1692; Fr. Buhl, "Bedir", *İA*, II, 443-444.

MUSTAFA FAYDA

BEDÜDDİN KUTBÜLMEDÂR

(بديع الدين قطب‌المدار)

Bedüddîn Kutbü'l-Medâr b. Alî
b. Muhammed el-Halebî el-Mekenpûrî
(ö. 840/1436)

Medâriyye tarikatının kurucusu.

715'te (1315) Halep'te doğdu. Huzeyfe eş-Şâmî, Abdullah Mekkî, Tayfürüddin eş-Şâmî gibi Suriye ve Halep'in önde gelen âlim ve şeyhlerinden ders aldı. On dört yıl süren tahsil hayatı boyunca şer'î ilimler yanında simya ve kimya gibi ilimleri öğrendi. Ebû Hüreyre veya Hz. Ali neslinden olduğu, Şeyh Tayfürüddin'den hilâfet aldığı, tarikat silsilesinin Hz. Ebû Bekir'e ulaştığı rivayet edilmektedir.

Çokça seyahat ettiği söylenen Bedüddin Kutbülmedâr, hacca ilk defa Hindistanlı meşhur süfî Şeyh Eşref Cihangir es-Simnânî ile birlikte gitti. Şeyh Eşref'in bazı risâlelerinde ondan övgü ile bahsettiği ve "Üveysî" olduğunu söylediği nakledilir. Dönüşünde Hindistan'a gitmek üzere bindiği gemi batınca yüzerek bir adaya sığındı. Buradan Bağdat'a geçerek Kerbelâ, Nefes ve Kâzimiye'yi dolaştı. Abdülkâdir-i Geylânî neslinden bir kadınla evlendi. Bir süre sonra Medine'ye giderek Mescid-i Nebevî'de itikâfa girdi. Ardından Horasan ve İran'a geçip Şeyh Nasîrüddin ile görüştü ve ondan "kutup" unvanını aldı. Daha sonra Hindistan'da Gucerât, Ecmîr, Kannevc, Kelpî şehirlerini dolaştı ve Kanpûr'a gitti. Burada yaptığı bir tartışma yüzünden Kadî Şihâbüddin Devletâbâdî ile arası bozuldu. Mescid-i Atala'nın inşasını sağlayan Kanpûr Şarkî Devleti Meliki İbrâhim Şah'ın güven ve sevgisini kazandı. Kanpûr'a bağlı Mekenpûr'da bir zâviye yaptırarak irşad faaliyetlerine başladı ve 18 Cemâziyelevvel 840'ta (28 Kasım 1436) 125 yaşında burada vefat etti. Bağlıları tarafından büyük bir "arûs" merasimiyle defnedildi. Mezarı başında yapılan törenler âdet haline gelerek uzun süre devam etti. Vefatından sonra İbrâhim Şah tarafından mezarı üzerine yaptırılan türbe Mekenpûr'un önemli ziyaret yerlerinden biri olmuştur.

Vahdet-i vücûd* görüşünü benimseyen Kutbülmedâr, mensuplarına günde ancak bir öğün yemek yemeyi ve sık sık oruç tutmayı tavsiye ederdi. Medâriyye tarikatı Hindistan ve Pakistan'da büyük ilgi gördü. Çeşitli kerametlere ve

daha başka olağan dışı hallere sahip oldukları rivayet edilen Medârîler XVI. yüzyıldan itibaren bozulmaya başlamışlar, İbâhî ve kural tanımaz bir zümre haline gelmişlerdir. Tarikat mensupları genellikle Hindistan'da aşağı sınıftan sayılan insanlardı. Kuzey Hindistan'da ve Bengal'de yaygın olarak görülen Medârîler Hindü yogilerden de etkilenmişlerdir. Saçları dağınık, başlarında ve boyunlarında demir zincir veya siyah türbanla dolaşırlar. Diğer insanlardan yiyecek almazlar, pirinç, eritilip süzölmüş tereyağı ve tuzla beslenirler. Et ve balık yemezler. Bazıları siyah, bazıları renkli elbise ve bazıları da "kefni" denilen peştemal bağlarlar.

Bedüddin Kutbülmedâr ve tarikatı hakkında yapılan çalışmalar arasında, Zâhir Ahmed Zâhir'in *Siyerü'l-Medâr* adlı Urduca eseri (Leknev 1900; Bedâün 1290), Abdurrahman Abbâsî'nin *Mir'ât-ı Medârî* adıyla Farsça yazdığı ve Abdürreşid Zuhrülislâm'ın *Şevâkıbü'l-envâr bi-me'tâli'îl-kuşbi'l-Medâr* adıyla Urduca'ya çevirerek neşrettiği (Ferahâbâd 1328/1910) biyografi, Abdülbâsîr Kannevcî'nin Peşâver Kütüphanesi'nde (nr. 1957) bulunan *Dârü'l-esrâr fi havâriki Şâh Bedî'uddîn Medâr* adlı eserleri zikredilebilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Dârâ Şükûh, *Sefnetü'l-evliyâ*², Kanpûr 1900, s. 187-188; Zebîdî, *İkd*, s. 100; Harîrîzâde, *Tibyân*, III, vr. 111^a-112^a; L. Rinn, *Marabouts et Khawân*, Alger 1884, s. 37-38; Gulâm Server Lâhûrî, *Hazînetü'l-aşfiyâ*², Leknev 1913, II, 310-312; Abdülhay el-Hasenî, *Nüzhetü'l-havâşir*, III, 38-45; a.mlf., *es-Şekâfetü'l-İslâmiyye fi'l-Hind*, Dimaşk 1403/1983, s. 185; Ma'sum Ali Şah, *Terâîk*, II, 524 vd.; R. S. Bhatnagar, *Dimensions of Classical Sufi Thought*, Delhi 1984, s. 181; Muhammed Müzemmil Hak, *Some Aspects of the Principal Sufi Orders in India*, Dakka 1985, s. 96-112; T. W. Arnold — M. Mujeeb, "Hindistan", *İA*, V/1, s. 525; A. S. Bazmee Ansari, "Badî' al-din", *El²* (İng.), I, 858-859; a.mlf., "Bedî'uddin", *UDMİ*, IV, 235-237.

RECEP USLU

BEDÜZZAMAN FÜRÜZANFER

(بديع الزمان فروزانفر)

(1897-1970)

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hakkındaki araştırmalarıyla tanınan İranlı âlim.

İran'ın Horasan bölgesinde küçük bir yerleşim merkezi olan Buşro nahiyesinde doğdu. Asıl adı Celîl Âğâ'dır. "Parlak, meşhur" anlamına gelen Fürüzanfer la-